

Ivan Lah:

Roman o gospe Ani in študentu Avreliju.

1.

Gospa Ana je stanovala v dvorcu zunaj mesta in je tam prebivala tudi ob času, ko se je njen mož mudil na dvoru. Bila je še mlada, toda ni ljubila šumečih zabav in je rada ostajala doma v svojih sobah in vrtovih. Tam je preživela vse dni sama s svojimi sanjami in je čitala lepe knjige, ki so jih pisali stari pesniki. Njen mož je bil v visoki dvorni službi in je pogosto zahajal na dvor. S početka ga je tja spremljala tudi gospa Ana, ki je s svojo krasoto budila občno pozornost. Bila je predstavljena tudi veliki vojvodinji, ki jo je sprejela v svoj ožji krog. Toda kmalu so v ožjem krogu gospe vojvodinje nastale spletke, ki jih je povzročila gospa de Champillon. Govorilo se je namreč, da se je v gospo Ano zaljubil mladi gospod de Champillon, ki je bil ljubljenec velike vojvodinje. Gospa Ana je imela med dvorniki toliko oboževalcev, da so bile dvorne dame zelo ljubosumne in so raznesle po dvoru vesti, ki so veliko vojvodinjo zelo razburile. Zato je naznanila gospe Ani, da ne uživa več njene milosti. Od takrat se je gospa Ana izogibala dvora in je zahajala tja le ob največjih slavnostih. Njen mož pa ni hotel izgubiti milosti pred očmi velike vojvodinje in je zahajal na dvor, kakor da se ni nič izpremenilo. Gospa Ana je imela bogate sobe, solnčne verande, cvetoče vrtove. Sluga Peter je skrbel za gospodarstvo in družino, kočijaž Similijan pa je skrbel za konje in vozove.

Študent Avrelij je dovršil latinski kolegij pri jezuitih in se je posvetil študijam na akademiji. Poznal je dobro stare klasike in se je tudi sam vadil v verzih. Izmed pesnikov mu je najbolj ugajal Ovidij, ki je pel najlepše pesmi o ljubezni. Avrelijeva učenost je presegala vse pesnike in je temeljito poznal tudi institucije rimskega prava, kakor jih je razlagal učeni profesor Grizelius, ki je takrat slovel zaradi svoje učenosti.

Študent Avrelij je stanoval v starem poslopju poleg akademije in se je razločeval od drugih tovarišev tudi v tem, da ni ponoči na ulici napadal mirnih ljudi, kakor so to delali drugi študentje, ko so se pijani vračali iz krčem. To dobro navado je Avrelij podedoval po svojem očetu, ki je bil bogat in ugleden mož in je svojega sina določil za višji poklic; upal je, da doseže visoke časti v dvorni službi.

2.

Tisto zimo se je mudila v mestu kneginja Zapoljska, ki je bila na poti k veliki vojvodinji. Grof Silva-Potok je priredil kneginji na čast večer, ki je imel namen, razveseliti kneginjo po težkem dolgem potovanju in jo seznaniti z mestnim plemstvom in gospodo.

Takrat je dobila gospa Ana od svojega moža pismo, ki se je glasilo:

„Moja ljuba soproga Ana! V teh dneh se ustavi v mestu kneginja Zapoljska, ki je na poti k veliki vojvodinji. Ona je najljubša prijateljica velike vojvodinje in ima pri nji vplivno besedo. Zato je važno in potrebno, da se udeležiš večera, ki ga bo grof Silva-Potok priredil njej na čast. Skušaj, da boš z lepimi besedami in prijaznim obrazom pridobila zase milost kneginje, ki te bo priporočila veliki vojvodinji. V nadi, da storiš vse, kar je potrebno, da si pridobimo milost velike vojvodinje, ki je nam vsem najvišja dobrotnica in zapovedovalka, se ti klanja Tvoj mož in sluga . . .“

Ko je gospa Ana to pismo prejela, je sklenila, da ne pojde samo zaradi kneginje, ki bi jo priporočila milosti velike vojvodinje, ampak tudi zato, da bi spoznala tam spremstvo kneginje in drugo gospodo, ki se bo zbrala na večeru.

Takrat je tudi študent Avrelij prejel pismo od svojega očeta. Glasilo se je:

„Dragi in ljubi moj sin. Ponosen na pohvalo, ki jo je izrekel o Tebi ugledni profesor gospod Grizelius in v svesti si, da izpolnuješ svoje dolžnosti v vsakem oziru, in v trdnem prepričanju, da ugotiš vsaki želji svojega le tebi dobro želečega očeta, ti nalagam sledeče: v teh dneh bo ostala v mestu milostiva gospa kneginja Zapoljska, velika prijateljica velike vojvodinje; naj Bog spremlja vsa njena pota, ti pa, dragi sin, boš pozvan na večer, ki ga bo priredil grof Silva-Potok, kar je zasluga Tvojega skrbnega očeta. Kneginji Zapoljski je znano naše ime in Te bo milostno sprejela kot potomca svojih nekdanjih podanikov. Na onem večeru se gotovo snide mnogo uglednih oseb, ki imajo vplivno besedo pri veliki vojvodinji. Glej, dragi sin, da storiš vse, kar bi Ti lahko koristilo na poznejši poti življenja. Kajti Tvoje študije se bližajo koncu in treba Ti je misliti na službo, ki Ti bo kot plačilo Tvoji pridnosti in kot zasluga Tvoje učenosti prinesla visokih časti. Ker pa velika vojvodinja ne pozna vseh svojih zvestih vdanih služabnikov, ki bi hoteli izpolnjevati svoje dolžnosti v službi njene milosti, je važno in potrebno, da se seznaniš z visokimi osebami, ki po svoji pre-

vidnosti in modrosti podpirajo veliko vojvodinjo s svojimi nasveti pri njenem slavnem vladanju. Kajti brez pomena so največje čednosti skrite pred svetom in največja učenost nima vrednosti, ako se ne izkaže na svojem mestu. Kakor pa vse stvari spoznavamo še le v jasni luči solnca, tako dobiva vse naše življenje in delo svojo vrednost šele v svitu Njene milosti, velike vojvodinje. Ker pa smo mi sami izšli iz nižjega rodu in nam ni dano, da bi mogli služiti pred očmi Njene milosti, da bi se lahko sama prepričala o naši vdanosti in uslužnosti, je treba, da hodimo isto pot, kakor so jo hodili vsi, ki so hoteli posvetiti svoje moči službi velike vojvodinje. Zato je treba, da si pridobiš naklonjenost in dobrohotnost onih srečnih ljudi, ki stoje danes kot svetovalci in prijatelji v obližju Njene milosti. Ker pa vse naše duševne zmožnosti, naj si bodo prirojene ali pridobljene, izurjene ali priučene, nikakor ne zadostujejo v današnjem svetu, ampak je navada in šega, da človek tudi na zunanje pokaže, koliko se je naučil, posebno koliko si je pridobil onečnosti in gladkosti, s katero nastopajo vsi pravi kavalirji, ki hočejo stopiti v dvorno službo, zato te prosim, dragi sin, da izkažeš gospodi primerno spoštovanje in da pred vsem skrbiš za to, da bo Tvoje vedenje enako Tvoji izobrazbi, da boš ugajal kneginji in da boš tako pridobil prijateljev med onimi, od katerih je odvisna Tvoja in naša bodočnost. Bodi torej nasproti vsem ljubezniv, postrežljiv, vljuden in prijazen, odgovarjaj modro in razločno. V tem bom videl, da si vestno izpolnjeval svojo sinovsko dolžnost in da si vreden, da postaneš čast in ponos naše rodovine.

Objemlje in poljublja Te v duhu Tvoj oče Polonic.

Ko je Avrelij prejel to pismo, ga je zelo razveselila očetova skrb in je hotel natančno izpolniti vse njegove nauke; vedel je, da je očetu mnogo na tem, da se povzdigne slava njegovega imena. Toda zanimala ga je tudi kneginja Zapoljska in njeno spremstvo, in upal je najti tam tudi mnogo krasnih dam iz mesta in okolice. Tako sta bila povabljena na oni večer, ki ga je grof Silva-Potok pripravil kneginji Zapoljski, gospa Ana in študent Avrelij.

3.

Zgodi se pogosto v človeškem življenju, da na svojih potih za srečo dosežemo prav nasprotno, nego smo hoteli, da nas sila usode zanese popolnoma drugam, nego smo sami hoteli priti. In tako pogosto lepe želje dobrih in skrbnih ljudi ostanejo neizpolnjene; oni pa, ki so se dali zmotiti, prepozno spoznajo svojo zmoto in jo pogosto popravijo šele s smrtjo.

Gospa Ana je imela najboljšo voljo, da izpolni vse želje svojega moža, da si pridobi naklonjenost kneginje Zapoljske, ki bi jo opravičila pred veliko kneginjo in bi ji dokazala njeno nedolžnost; s tem se je hotela maščevati tudi nad svojimi obrekovalci. Toda zgodilo se je drugače.

Tudi študent Avrelij je hotel izpolniti vse goreče želje svojega očeta in si pridobiti naklonjenost visokih gospodov, ki bi mu pripravili lepo bodočnost na dvoru; s tem bi bilo ustrezno očetovi slavohlepnosti in sam bi se lahko proslavil z učenostjo. Toda prišlo je drugače. V svetu zmaguje laž in prevara. Velika vojvodinja je bila prepričana, da je res, kar je gospa de Champillon pripovedovala o gospe Ani. Nihče si ni upal prepričati velike vojvodinje, da je gospa Ana nedolžna. Dalo bi se tudi soditi, da bo študent Avrelij s svojimi dobrimi lastnostmi, z učenostjo in marljivostjo sam prišel na visoko mesto na dvoru, kjer bi znali primerno ceniti njegove zmožnosti. Toda takrat učenost sama ni zmagovala in velika vojvodinja ni hotela v svoji službi ljudi, ki jih niso drugi priporočili. Zato se ni mogla izkazati niti nedolžnost gospe Ane, niti sposobnost študenta Avrelija, in je bilo treba iskati one poti, ki sta jih nasvetovala previdni mož gospe Ane in skrbni oče študenta Avrelija. Toda ravno na teh potih je vablјivost ljubezni zmotila mlada srca, ki so pozabila, da je treba dobiti milost pri veliki kneginji in dobro službo na dvoru. — Večer na čast kneginji Zapoljski se je vršil v gradu sredi mesta, ki je bil last velike vojvodinje in ga je oskrboval grof Silva-Potok. Dvorane so bile svečano razsvetljene in so kazale povsod veliko bogastvo; kajti kneginja Zapoljska je bila vajena visokih dvorov in je ljubila razkošje. Prostori so bili polni plemstva in gospode. Poleg grofa in njegove gospe je bil na večeru tudi njegov sorodnik ekscelenca Silva-Potok, ki je bil prej poslanik na tujih dvorih; z njim je bil tudi njegov prijatelj marki de Pollian in njegov tovariš gospod de Shemoi. Z dvora je prišla kneginji naproti gospa de Champillon in njen soprog gospod de Champillon. Med plemiči je stal tudi profesor Grizelius, učenjak in pesnik; z njim se je bavala baronesa Sovanelli, ki je bila vzrok, da profesor Grizelius ni prišel na dvor. Poleg profesorja so bili zbrani tudi drugi učenjaki, med njimi slavni zvezdoslovec Bellius. Višji uradniki in dostojanstveniki so zavzeli svoja mesta, kakor jih je razvrstil mojster Ceremonius. V salonu so sedele dame in pred njimi so se klanjali mladi kavalirji, študentje in častniki, ki so bili namenjeni za dvorno službo. — Ob poldevetih zvečer se je pripeljala kneginja. Bila je

oblečena v belo svileno obleko, z visokim trdim ovratnikom, črnim klobukom; spremljal jo je njen znani prijatelj gospod Terramyszka, ki je bil znan po svoji dobrovoljnosti; kneginja ga je ljubila, ker ji je s svojim pripovedovanjem krajšal čas. Celo spremstvo kneginje je obstajalo iz dvanajst oseb, ki so uživale pri njej posebno naklonjenost. —

Ko je kneginja stopila v dvorano, so zadonele fanfare v pozdrav in vsi navzoči so se globoko priklonili. Kneginja je obšla celo dvorano in si je dala predstaviti vse važneše osebe; potem se je vsedla v salon med dame ter se je z njimi zelo ljubeznivo razgovarjala.

4.

Ko se je kneginja vozila v grajsko dvorišče, zadela je prav pred vrati ob kočijo gospe Ane, ki se je ob tistem trenutku pripeljala. Kočijaž Similijan je hotel prehiteti kočijo kneginje, ker ni hotel biti zadnji, in zgodila bi se bila skoraj nesreča. Gospa Ana je takoj odhitela po stopnicah v vsprejemno dvorano, toda kneginja si je dala poročati, čigava je bila ona kočija.

Študent Avrelij je prišel točno ob osmih in se je predstavil vsem navzočim; toda ni se pridružil med one mlade kavalirje, ki so v salonu zabavali dame, in tako je ostal v dvorani, dokler ni prišla kneginja.

To je zapazila tudi gospa de Champillon, in si je mislila:

„Tam stoji mlad gospod, ki gotovo ne pozna dobrih šeg in navad, ki odlikujejo vsakega pravega kavalirja; ne smem zamuditi prilike, da mu pokažem, kako malo prikupljivo je njegovo vedenje.“

Študent Avrelij ni slutil, kake misli ima o njem gospa de Champillon, ki je imela pri veliki vojvodinji odločilno besedo. Ni bil navajen damske družbe, kajti podnevi se je izprehajal sam po mestnih gajih in livadah, ponoči pa je sedel pri knjigah in starih pesnikih.

Večerja se je vršila v viteški dvorani, kjer se je zbrala vsa družba. Tam je študent Avrelij prvič zagledal gospo Ano. Stala je v sredi med damami, najkrasnejša in najmilejša, da se je zdelo, kakor da je vsa druga družba, ki jo obdaja, le slab okvir za njeno krasno podobo. Zdelo se mu je, da ga je tudi ona zapazila in ga je pogledala s prijaznim obrazom; zato je povesel oči.

Med tem je mojster Ceremonius odkazoval mesta pri mizi. Gospa Ana je sedela na koncu mize, kakor je želela gospa de Champillon, ki jo je hotela na ta način očitno ponižati pred celo

družbo. Njej nasproti so sedeli zastopniki mesta in med nje je uvrstil mojster Ceremonius tudi študenta Avrelija, ki ga je namenil kot kavalirja gospe Ani. Študent Avrelij je ves zatrepetal, ko je začutil, da sedi nasproti krasni dami, ki jo je tako občudoval. Začelo se predstavljanje oseb. Študent Avrelij je stopal z dolgo vrsto ob mizi in se je priklanjal visokorodnim gospodom in gospem, pred katerimi je mojster Ceremonius imenoval njegovo ime. Kneginja Zapoljska mu je dala poljubiti roko, gospa de Champillon pa mu ni podala roke v poljub, s čimer je hotela pokazati svojo nenaklonjenost. Študent Avrelij tega ni zapazil in je stopal naprej. Ustavil se šele je pri gospodu Terramyszki, ki je z jasnim glasom ponovil njegovo ime.

„Če se ne motim,“ je rekel, „mi je to ime znano in bodeva pozneje o tem govorila.“

Avrelij se mu je priklonil in vesela misel je prešinila njegovo srce; lice se mu je razvedrilo in upal je, da bo lahko izpolnil želje svojega očeta. Trenotek na to je stal Avrelij pred gospo Ano. Čutil je, da ne more dvigniti k nji svojih oči; čudno vznemirjenje je napolnilo vso njegovo dušo in zdelo se mu je, da gleda cela družba na njegovo zadrego, da vidi njegove misli in da se smeje njegovi nerodnosti. Komaj je zagledal pred seboj drobno belo roko, ki mu jo je podala gospa Ana . . . S trepetom je prijel drobno belo roko in se je doteknil z ustnicami. Tako je Avrelij obkrožil mizo in se je vsedel na svoje mesto. Čutil je, da je v lica rdeč in da mu je tesno v srcu; njegove oči so nemirno gledale po široki dvorani.

Začela se je večerja. Pri tem je vstal grof Silva-Potok in je pozdravil kneginjo v lepih besedah. Kneginja se je priklonila celi družbi kakor v zahvalo za pozdrav in je dala grofu poljubiti roko. Nato je stopil v sredo sobe profesor Grizelius, ki je pozdravil kneginjo z latinsko pesmijo. „Kaj te je privedlo k nam, o kneginja,“ je govoril s trepetajočim glasom, „ako ne ljubezen, ki vodi po vseh lepih potih življenja. Ali nismo srečni, ko te moremo pozdravljati na taki poti? Kratek je čas, ki ga prebiješ med nami, toda ljubezen ne odhaja iz src, ampak ostane na vekomaj.“ Kneginji so se pri teh besedah skoraj zasolzile oči in je dala poljubiti roko profesorju Grizeliju, ki je skoraj pokleknil na tla. Ker je bila kneginja ginjena, je vsa družba nekaj trenutkov molčala, kakor da so jo omamile one besede.

Avrelij je poslušal navdušeni govor profesorja in mu je segel bolj v srce, nego se to zgodi po navadi; slušal je vse one besede

o ljubezni in zdelo se mu je, da veljajo njemu; nehote so se mu ponavljale in so mu ostale v spominu. Pri tem si je komaj upal pogledati na gospo Ano. Tudi gospe Ani se je zgodilo tako, da ni mogla pozabiti onih besed in se je nemirno ogledovala po dvorani, ker se je bala, da bi se njene oči ne srečale z njegovimi. „To je lep mladenič,“ si je mislila.

Ko je gospod Terramyzška končal svoj govor na čast krasnim ženam, se ji je zdelo, da gleda nanjo in ji je bilo zelo nerodno; čutila je, da ji rdečica zakriva obraz. Zato je bila vesela, ko se je razvil na vseh straneh pogovor in je mestni sodnik na njeni desni strani začel z njo govoriti o vrednosti pesništva.

(Dalje prihodnjič.)

Ivo Peruzzi:

Plašno kot kralj Lear ...

Plašno kot kralj Lear na stepi
je zaječal spev trpljenja,
in odprli so se cveti slepi,
v solnce zrlí so življenja ...

Drzno kot junak na gori
v svet so strup in med puhteli,
pa so krvaveli v zori,
pa v nočeh so zlih bledeli ...

Bleda, mrtva noč ...

Bleda, mrtva noč samuje,
sije v me brleče,
mrzla je, kot je plačilo
davne, tihe sreče.

To je noč strahu in bojev,
brez obstanka, brez srca,
to je nema noč resnice;
maj — proklet, izpit do dna.

Pesem divja je izpeta —
sanje mladoletja,
duša pa drvi v življenje
brez nadej, zavetja ...

St. Ste. razpravljati samo s se

Ivan Lah:

Roman o gospe Ani in študentu Avreliju.

5.

O ljubezen, ki objemlješ človeška srca in jih družiš v sladkih sanjah, kako čudna je tvoja sila, ki očem vzame vid in ustom besedo! Kakor slepi so oni, ki ljubijo in ne vidijo sveta okoli sebe, kakor ga vidijo drugi, ampak se jim kaže mnogo lepši, sanjam podoben, zato ne vidijo v njem nič zlega in slabega. V svojih srcih začutijo, da je življenje neskončno lepo in da hrani v sebi nebeško srečo. Ko pa hočejo govoriti o tej sreči, zapazijo, da nimajo besedi, s katerimi bi govorili o nji. Tako se je zdelo Avreliju naenkrat, da se je svet okoli njega izpremenil. Vsa družba, ki ga je obdajala, se mu je zdela popolnoma drugačna, vsi obrazi okoli mize so se smejali z odkritosrčnim smehom in iz vseh oči je sijala srčna dobrohotnost. Luči na steni so bolj jasno svetile in po visoki dvorani so se razlivala barve kakor pisani žarki in se strinjale v čarobne kolobarje, ki so obdajali vse obmizje kakor venec, spleten iz solnčnih žarkov. Avrelij je čutil, da je srce napolnilo mogočno čustvo, ki želi objeti ves svet in izpregovoriti nebeško lepe besede. Toda ko je pomislil, kako bi izrekel one besede, ni našel v vseh jezikih, ki jih je znal, izraza za veliko čustvo, ki je ležalo globoko v srcu. Zato Avrelij ni z nikomer govoril, ampak je molče iskal besedo, ki jo razodene gospe Ani, kadar vstanejo od večerje in začnejo razgovor.

V tem ga je zmotil mestni svetovalec, ki je sedel ob njegovi strani; prijel ga je za roko in rekel:

„Zdi se mi, dragi gospod, da tudi vi premišljate o pesmi, ki jo je zložil naš veleučeni gospod profesor Grizelius kneginji na čast. Vi ste študent in študentje imajo mnogo časa, da se bavijo s pesniki.“

„Res,“ je odgovoril Avrelij, „pesem našega profesorja je bila zelo lepa. Vredna je bila visokega gosta, ki sedi med nami.“

„Toda meni je bolj ugajala beseda, ki jo je izpregovoril gospod Terramyszka, kajti taka beseda prinese smeh na usta in dobro voljo v srce.“

„Tudi taka beseda je primerna in potrebna o pravem času,“ je rekel Avrelij. „Priznati, se mora, da ni najlažja stvar, izpregovoriti o pravem času pravo besedo.“

„Imate prav, mladi gospod,“ je rekel mestni svetovalec, „kar se mene tiče, moram priznati, da za take stvari nimam daru.“

„Tudi meni se zdi, da je treba k temu mnogo vaje.“

„Vi ste mladi in se lahko še vsega naučite. Vidi se vam, da ste še tuji v višji družbi, kjer je predvsem treba prave zgovornosti.“

Tako se je nadaljeval pogovor. Avrelij je odgovarjal nepremišljeno na vprašanja starega gospoda svetovalca, pri tem pa je gledal čez mizo gospo Ano, ki se je pogovarjala s svojim sosedom.

Gospa Ana je čutila na obrazu ljubezni polne poglede študenta Avrelija, bila je vsa zardela in se ni upala ozreti vanj. Tudi nji se je godilo kakor študentu Avreliju: srce ji je bilo nemirno in glas se ji je tresel. Ko je gledala po zbrani družbi, ni videla nikakih obrazov, ampak se ji je povsod kazala njegova lepa, vesela glava s košato frizuro.

„Gospod, ki sedi nasproti vam,“ je rekel mestni sodnik gospe Ani, „se mi zdi še mlad plemič, ampak meni ugaja.“

Gospa Ana se je teh besedi ustrašila, kajti bala se je, da je mestni sodnik uganil njene misli.

„Tudi meni je mladi gospod neznan,“ je odgovorila, „gotovo je še študent in se pripravlja za dvorno službo.“

„Naše mesto se more ponašati s svojimi učenjaki in pesniki, tudi mladina obeta najbolje . . .“

„Da,“ je rekla gospa Ana, „v vsem se kaže, da se goji veda in umetnost.“

„Ali se vam ne zdi, da je bila kneginja zelo ginjena?“ je vprašal mestni sodnik.

„V gotovih trenutkih so naša srca bolj dovzetna za lepe besede,“ je rekla gospa Ana.

„Posebno, če prihajajo iz srca,“ je dostavil mestni sodnik in se je ozrl k svojemu sosеду na desno, ki ga je vprašal nekaj potihoma na uho. Gospa Ana se je ozrla na študenta Avrelija in je čutila njegov vroči pogled. Gledala ga je vdano in mu je hotela reči lepo besedo, toda njene ustnice so tiho zatrepetale. Zaslišala je za seboj svoje ime.

6.

Kneginja, še vedno obdana od gospodov, se je zanimala za posamezne osebe in je že dolgo opazovala gospo Ano, ki se ni menila za to, kaj se godi okoli kneginje. Zato je vprašala gospo de Champillon, kdo je ona dama, ki sedi na koncu vrste.

„Zdi se mi,“ je rekla, „da je ponosna na svojo krasoto, kajti ogiblje se naše družbe. Ali je morebiti užaljena, da je tako daleč njeno mesto.“

Gospa de Champillon se je primaknila h kneginji in je zašepetala na uho:

„To je gospa Ana, žena dvornega služabnika. Pri veliki vojvodinji je izgubila milost in ne sme na dvor.“

Kneginja se je ozrla.

„Pri vходу v grad se mi zgodil neljub slučaj, da sta se kočiji zadeli.“

„To je grozno“, je vzkliknila gospa de Champillon, „to ni bil slučaj.“

Kneginji se je zmračilo čelo.

„Želela bi pozneje govoriti z njo,“ je rekla in se obrnila v drugo stran.

Ta pogovor so slišali nekateri dvorniki, ki so stali v bližini; toda gospa Ana je vse tako očarala s svojo krasoto, da niso verjeli pripovedovanju gospe de Champillon; tudi gospod Terramyszka je označil oni slučaj za konjske kaprice, zato ga je kneginja nemilostno pogledala. Edini gospod de Champillon je govoril o tem z drugimi in je glasno ponavljal ime gospe Ane. Gospa Ana je slišala pogovor in je slutila nakane svojih sovražnikov; toda v tem trenutku se ji je zdelo, da vidi pred seboj študenta Avrelija v vsej njegovi sili in je upala na njegovo pomoč. Začutila je, da je na vsem svetu sama, edini on ji je blizu, popolnoma blizu. —

Med tem so zaropotali sedeži, kajti kneginja je vstala. Hotela si je odpočiti v krogu dam in želela govoriti z nekaterimi osebami. Vsa družba se je kneginji priklonila in večerja je bila končana. Točaji so nalivali vino. Družba se je zbrala v gruče okoli miz, kjer se je razvnel živahen pogovor.

Avrelij se je sešel s profesorjem Grizelijem, ki je bil zelo srečen zaradi svojega velikega uspeha.

Med tem je pristopil gospod Terramyszka, ki je začel pogovor z Avrelijem.

„Če se ne motim,“ je rekel, „sem vam obljubil besedo. Kneginja se zanima za vas. Ali imate kako posebno željo?“

Avrelij se je priklonil.

„Želim, da bi bil po volji njeni milosti in da bi me v svoji naklonjenosti priporočila veliki vojvodinji.“

„Da, to se lahko zgodi. Ali znate dobro sukati meč?“ je vprašal gospod Terramyszka.

„Tako vprašanje samo dokazuje vaš dvom, ki ni opravičen,“ je rekel Avrelij.

„To me veseli, da najdem v vas odločnega kavalirja, ki se ne boji odločnega odgovora. Ali morete za to podati potrebnih dokazov?“

Profesor Grizelius, ki je poslušal ta pogovor, je posegel z besedo v pogovor:

„Gospod, priznati moram, da je gospod Polovic čast naše akademije.“

„To je na vsak način lepa lastnost,“ je rekel gospod Terramyszka. „Upam, da bo tudi kot kavalir na svojem mestu. Nasproti vam je sedela najkrasnejša dama, kar sem jih videl,“ je pristavil tiho Avreliju na uho, „in zdi se mi, da ji ni mnogo do drugih kavalirjev. Zato pazite, kajti sovražniki so blizu. Kdor ljubi krasno ženo, mora znati sukati meč. Govoril bom za vas.“ S temi besedami je odšel.

Avrelij je gledal za njim in se mu je zdelo, kakor da je velik temen oblak zamračil prejšnjo svetlobo po dvorani. Prijel je za svoj meč in se mu je zdelo, da bi na mestu prebodel vsakega, ki bi si upal z najmanjšo besedo govoriti proti gospe Ani. Čutil je v sebi toliko moči in poguma, kakor še nikoli poprej.

Med tem je kneginja sedela v krogu dam in se je naenkrat obrnila h gospe Ani, ki je sedela nekoliko oddaljena od nje.

„Ni mi bilo prijetno,“ je rekla, „da sva se tako srečali.“ Njen obraz je bil resen.

„Prosim odpuščanja, milostiva gospa, je rekla gospa Ana in se je priklonila, „jaz nisem bila kriva.“

„Verujem, to je bil samo slučaj,“ je rekla kneginja in iz besedi se je čulo očitiranje.

„Da, neprijeten slučaj, milostiva gospa, ki bi se lahko tem bolj krivično razlagal, ker se je zgodil pri meni.“

„Pri drugih bi se sploh ne bil zgodil,“ je rekla gospa de Champillon.

Toda kneginji je naenkrat postalo žal gospe Ane; pogledala je njen čisti nedolžni obraz in je takoj čutila z njo usmiljenje. Zdelo se ji je, da ji je delala krivico. Vstala je in šla k nji.

„Verujem vam, draga gospa,“ je rekla z izpremenjenim glasom, „ne hotela bi vam delati krivice.“

Gospa Ana ji je hvaležno poljubila roko.

„Ali imate kako posebno željo?“ je vprašala kneginja.

„Prosila bi, da bi me priporočili veliki vojvodinji,“ je rekla gospa Ana s trepetajočim glasom.

„Zanašajte se na mojo naklonjenost,“ je rekla kneginja.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Lah:

Roman o gospe Ani in študentu Avreliju.

(Dalje.)

Gospe de Champillon ni bilo všeč, da se je kneginja dala pre-motiti in da je izkazala gospe Ani vpričo vseh teh toliko prijaznost. Zato je prosila gospoda de Chemoi, da naj aranžira promenado. Gospod de Chemoi je takoj naznanil promenado. Gospodje so hiteli v salon po dame.

V tem se je vzdramil tudi Avrelij iz svojih misli in je šel proti salonu, ker je hotel videti, kje je gospa Ana. Kavalirji so vodili drug za drugim svoje dame v dvorano. Avrelij je stal pri vratih in je gledal; vsak trenotek je pričakoval, da stopi kak kavalir h gospe Ani. Ker pa je z njo govorila kneginja, se ni upal nihče približati. Avrelij pa ni pozabil na misel, da ji preti nevarnost in je pri tem pozabil na vse dobre in lepe navade, ki kažejo pravega kavalirja v družbi. Ker je videl, da se bliža od druge strani eksclenca Silva-Potok, je nehote stopil dva koraka naprej in se je priklonil gospe Ani. Kneginja se je ozrla in se posmejala. Ugajal ji je mladenič. Dasi se ji je zdelo predrzno, stopiti pred damo ob trenotku, ko ona z njo govori, vendar ji je tudi to ugajalo, ker je smatrala to za dokaz posebne odločnosti. Avrelij je videl gospo Ano v vsej krasoti, ko je stala pred kneginjo. Imela je svetlo belo obleko s širokimi prešivi, z visokim ovratnikom, ki je tako vabljivo obdajal njeno nežno glavo. Prišla mu je veselo nasproti in mu podala roko. Avrelij je poljubil njeno roko in iskal besedo, ki bi jo izrekel v zahvalo. „Milostiva gospa,“ je rekel z nemirnim glasom, „slišal sem, da imate sovražnike in sem hotel govoriti z vami.“

Gospa Ana se je nasmehnila njegovim besedam in je rekla:

„Prosim vas, ne govorite o tem, da vas kdo ne sliši, kneginja je zelo blaga gospa . . .“

„Hotel sem vam ponuditi svojo pomoč, milostiva gospa, kajti ne mogel bi videti, da se vam godi krivica.“

„Hvala vam, toda sedaj sem pod zaščito same kneginje.“

„Gospod Terramyszka me je opomnil na to.“

„Hotela bi vas prositi za uslugo, ne odhajajte, dokler ne odidem jaz.“

„Počakam vas, milostiva gospa, sprejmite mojo službo,“ je rekel Avrelij navdušeno.

Pri tem se je njima približal gospod Terramyszka in je zašepetal gospe Ani nekaj laskavih besedi na uho. Gospa Ana se je posmejala. Gospod Terramyszka je rekel Avreliju, da želi kneginja nemudoma govoriti z njim in da bo med tem on nadomeščal kavalirja. Avrelij se je začudil, vendar je prepustil svoje mesto gospodu Terramyszki in odšel v salon.

„Niti meni ne zaupa, tako je ljubosumen,“ je rekel gospod Terramyszka gospe Ani. „Veseli me, da se je tako izteklo; lahko bi se bilo zgodilo, da bi bil danes položil svoje življenje za vas, kajti branil bi vas bil pod vsakim pogojem.“

„Zelo sem vam hvaležna za vašo požrtovalnost,“ je rekla gospa Ana. „Veseli me, da je kneginja spoznala resnico in prav razsodila med menoj in med drugimi.“

„Milostiva gospa, vaša krasota bi vas rešila tudi pred strožjimi sodniki nego je kneginja, katere dobro srce je znano.“

Gospa Ana je zardela in rekla:

„Ne bi bilo prav, ko bi hoteli grešiti na račun svoje zunanosti. Hvaležna sem kneginji, da je pripoznala mojo nedolžnost.“

„Upajmo, da bomo vas tudi drugod varovali vaših sovražnikov.“

Gospa Ana je hotela nekaj reči, toda beseda ji je zastala.

„Sicer ste našli mladega kavalirja, ki ima dovolj odločnosti, da vas brani pred njimi; zato menda želi priti na dvor.“

„Tako?“ se je začudila gospa Ana.

„Morebiti vam ni niti znano o tem. No, pride čas, ko vam razkrije svoje načrte,“ je rekel gospod Terramyszka. „Ne jezite se nad menoj, da sem ga vam odgnal. Mogoče so ga namenili kaki drugi dami. Za danes potrpite z menoj, kajti vedite, da mnogo oči gleda na vas. Pozneje ne pozabite, da je ljubezen najkrasnejša stvar na svetu. Jaz ostanem vaš zvest prijatelj.“

Gospa Ana se je čudila tem besedam in je premišljala, zakaj bi šel študent Avrelij na dvor.

7.

Med tem je kneginja govorila z Avrelijem.

„Profesor Grizelius mi je imenoval vaše ime in zelo me veseli, da vas poznam, kajti izkazali ste se tudi kot dober kavalir.“

Avreliju je zastala beseda. Spomnil se je na vse nauke svojega očeta in na vse besede, ki jih je slišal govoriti pred visokimi osebami; toda našel ni ničesar primernega; vse je prišlo tako nena doma. Priklonil se je globoko in je rekel:

„Milostiva kneginja, moj oče mi je pisal, da me priporoča vaši milosti; želel bi stopiti v dvorno službo.“

„To se lahko zgodi,“ je rekla kneginja. „Ostanite zvest in dober kavalir.“

„Vaše zaupanje, milostiva gospa, je zame največja sreča,“ je rekel Avrelij.

Takrat se je približala gospa de Champillon in je rekla:

„Gospod kavalir, ne pozabite na svoje dolžnosti; opazujem, da se odtegujete skupni zabavi.“

Avrelij se je čutil ponižanega, toda ni se mogel opravičiti. Priklonil se je kneginji in je sledil gospe de Champillon, ki ga je vedla v krog mladih gospodičen, ki so še čakale na kavalirje. Avrelij se je priklonil prvi in jo odvedel na promenado. Njegove oči so iskale med družbo le gospo Ano, kajti še vedno se mu je zdelo, da ji preti nevarnost. Gledal je za njo in je videl, kako so jo obdali kavalirji, markiz de Pollian, gospod de Gorian in ekszellenca Silva-Potok ter so ji delali poklone. Gospod Terramyszka ni hotel zapustiti svojega mesta in je stal zvesto na njeni strani. Tudi ona se je ozirala po dvorani in je videla Avrelija obdanega od mladih gospodičen. Družba se je zabavala; stari mestni svetovalci so sedeli pri mizi in pili vino, profesor Grizelius pa je zabaval baroneso Sovanelli.

Tako je prešel večer, dokler se ni kneginja poslovila. Vsi so hiteli okoli nje in ji poljubljali roko v slovo. Pri tem je Avrelij zopet našel gospo Ano.

„Prosim vas,“ je rekla tiho, „počakajte me na dvoru, odpeljem se takoj.“

Nihče ni slišal teh besedi, razen gospoda Terramyszke, dasi so trije kavalirji stali za gospo Ano.

„Zanašajte se na mojo pomoč,“ je rekel gospod Terramyszka Avreliju. „Ali znate urno skočiti v kočijo? Bog ve, da bi bil sam rajši na vašem mestu.“

„Počakam vas,“ je šepetal Avrelij gospe Ani in je ves trepetal neznane sreče. Pristopil je k kneginji in ji je poljubil roko.

„Na svidenje na dvoru,“ mu je rekla kneginja glasno. Avrelij ni odgovoril. Za njim je stopila gospa Ana pred kneginjo. Kneginja jo je poljubila na čelo in je rekla:

„Tudi na vas ne pozabim.“

Gospa Ana ji je hvaležno poljubila roko. Gostje so odhajali v dvorano, kneginja pa je odšla z gospo de Champillon in s svojim ožjim spremstvom.

8.

Pogosto je težko najti vzroke dogodkom, ki odločujejo našo usodo. Tako je bilo, ko je vozil kočijaž Similijan proti gradu. Videl je, da prihaja od druge strani velika kočija in si je mislil, da se pelje kneginja; zato je hotel biti prej na dvoru; kajti navada je, da pridejo gostje prej, nego oni, ki se njim na čast vrši večer. Zato je udaril po konjih in je pripeljal do vrat prav v trenutku, ko je zavila tudi druga kočija na dvorišče. Sluga Peter, ki je molče sedel poleg kočijaža Similijana, je hotel v zadnjem trenutku prijeti za vajeti in ustaviti konje, toda vsak kočijaž ima svoj ponos, ki se ga ne pusti vzeti, in zato je Similijan pognal na dvor s tako silo, da sta se kočiji zadeli druga ob drugo. Vsemu temu pa je bilo krivo to, da se je gospa Ana prepozno odpeljala, ker se je predolgo napravljala; v resnici pa se je kočijaž Similijan obiral okoli konj še dolgo potem, ko je gospa Ana sedela že v kočiji. Nazadnje se je tudi sluga Peter spomnil, da je nekaj važnega pozabil — kajti v ničemer ni hotel zaostajati za knežjimi strežaji — in je odšel v svojo sobo, ko je kočijaž hotel že pognati. Tako so se zakasnili. Kdo je bil kriv? In kdo je bil odgovoren za slučaj pri grajskih vratih, ki bi bil lahko postal za gospo Ano usoden? Kočijaž Similijan ni hotel slišati nikakih očitkov; zavedal se je, da je vozil prav, in se je jezil nad kočijažem kneginje Zapoljske, ker ni pravočasno zadržal konj. Zgodila bi se bila lahko nesreča. Vsi so namreč smatrali ta slučaj za veliko razžaljenje kneginje in so menili, da bo gospa Ana odsloвила kočijaža Similijana. Ta pa si je bil tako svest svoje poštenosti, da je hlapce in sluge odločno zavrnil. Ko pa so dobili kočijaži, strežaji, hlapci in sluge pijače, se je Similijan bahal, da se ne ustraši niti kraljevskega kočijaža in da njegovi konji preHITE tudi knežje konje, če je treba. Mnogi so se temu smejali in so mu ugovarjali. Kočijaž Similijan pa je na jezo pil mnogo vina in se je popolnoma upijanil. To pa je postalo bolj usodno za druge nego zanj.

9.

Avrelij je stal sam v dvorani in je gledal gospoda Terramyszko, ki se je poslavljal od gospe Ane. Gospa Ana se je smejala z veselim smehom in je pustila gospodu Terramyszki, da ji je poljubljal rokò.

Avrelij je bil skoraj ljubosumen na starega kavalirja, ki je znal govoriti lepe besede in delati gibke poklone; vendar je premagal

vse slabe misli. Odločil se je, da počaka na dvorišču pri kočiji gospe Ane, da ji za slovo poljubi roko ter ji s tem izkaže svojo globoko vdanost.

Odšel je po stopnicah na polrazsvetljeno dvorišče, kjer so stale kočije. Vprašal je slugo, kje stoji kočija gospe Ane in se je ustavil pri vratih. Kočijaž Similijan je napregal konje in se je pri tem prepiral sam seboj; sluga Peter je čakal pri durih. Tudi drugi služabniki so pripravljali kočije za gospodo.

Kmalu je prišla po stopnicah gospa Ana, ogrnjena z gorkim vijoličastim kožuškom. Spremljal jo je gospod Terramyszka in za njo je stopalo nekaj gospodov. Avrelij je ogrnil okoli ram svoj črni plašč in je stopil na svetlo, da ga je obsevala luč.

Gospod Terramyszka je zaklical kočijažu Similijanu, da naj urno vozi, ko mu da znamenje z roko. Similijan je na to nekaj zagodrnjal in je pripravil vajeti; sluga Peter je sedel na kozla. Gospa Ana je stopila v kočijo, ko je začutila na svoji roki vroč poljub napetih ustnic. Vedela je, da stoji Avrelij pred njo in mu je stisnila roko; naenkrat se ji je zdelo, da se je kočija zazibala in slišal se je glas gospoda Terramyszke.

„Prosim vas, izpolnite svojo dolžnost . . .“ Avrelij je sedel poleg nje v kočiji. Meč se mu je zaletel med dverca in nekdo je zunaj zapiral vrata. Toda kočija se ni zganila. Kočijaž Similijan ni razumel znamenja gospoda Terramyszke in je pridrževal konje. V tem so gospodje kavalirji zapazili, da se je nekdo vsedel v kočijo h gospe Ani. Gospod Terramyszka je miril gospode in je hotel prikriti svojo zvijačo; toda bilo je prepozno, kajti dvorišče je bilo polno kavalirjev. Ekscelenca Silva Potok je zahteval, da se kočija odpre, markiz de Pollan je držal v rokah meč in gospod de Gorian je resno pogledal gospoda Terramyszko, ki je z vsemi priimki zmerjal kočijaža Similijana. Na ta hrup je stopil na dvorišče tudi gospod de Champillon in je prosil, da naj se pojasni, če je morebiti med gospodi nastalo kako neprijetno nesporazumljenje.

Takrat je kočijaž Similijan udaril po konjih in kočija je zletela po široki cesti iz gradu.

Gospod Terramyszka je kmalu pomiril gospode in jim je obljubil, da jim pozneje pri pijači natančno razjasni skrivnost, ki jo bodo lako vsi prav razumeli. Odvedel je gospode seboj v gornje prostore in jih je povabil na vino. Tam jim je potihoma razložil, da se je pošalil z zaljubljenim študentom, ki je nehote prišel v kočijo in ga bo dama na pol poti izgнала, da se bo moral peš vrniti

v mesto. Kdor hoče, ga lahko čaka pri mestnih vratih in ga osmeši. Vsi so se veselili, da se je gospod Terramyszka tako pošalil z zaljubljenim študentom in so bili tega mnenja, da ga pojdejo čakati pred mestna vrata, ko se bo vračal utrujen in izmučen. Na to so pili in so se smejali na vse grlo, v srcih pa so premišljali, kako bi bilo, ko bi se sami vozili ponoči v kočiji z ono damo. Teh pogovorov pa ni slišal gospod de Champillon, ki je nevoljno zgubančil čelo in je mislil, da mora o tem slučaju pri-povedovati svoji soprogi. —

Med tem je letela kočija po zmrznjeni zimski cesti, nagibala se je sem in tja in je odskakovala od trdih kolesnic; kajti kočijaž ni videl ceste pred seboj in je podil konje, koder so hoteli leteti. Sluga Peter se je držal za ročaj pri kozlu in je prigovarjal kočijažu Similijanu, da naj vozi počasneje, ker gospa ne mara hitre vožnje. Similijan je pridržal konje in je vozil počasi . . .

Gospa Ana pa je vsa zadrhtela, ko je zapazila, da je študent Avrelij prisedel v kočijo. Želela je, da bi jo spremil; toda ko je čula na dvorišču toliko glasov, je vedela, da se je zgodilo nekaj napačnega. Hotela je, da bi ustavila konje in bi se odpeljala sama. Toda kočija je letela . . .

Avrelij se ni zavedal, kaj se je zgodilo. Ko je stal ob kočiji in je poljubljal roko, ga je neka roka potisnila v kočijo in ni vedel, kaj naj stori. Hotel je izstopiti, toda nekdo je tiščal vrata in ko je rešil iz priperice svoj meč ter hotel stopiti na dvorišče, kjer so se prepirali glasovi, se je kočija zazibala in zdirjala. Mislil je, da se morebiti pripravlja kak sovražen naklep proti gospe Ani in jo je hotel varovati z lastnim življenjem. Med tem pa je čutil še vedno njeno toplo nežno roko v svoji in se mu je zdelo, da je prav tako, kakor se mu je zgodilo. Spomnil se je na besede gospoda Terramyszke in je mislil, da izpolnjuje svojo dolžnost, ko spremlja damo na nevarni poti. Tako so pustili za seboj mestna vrata in so se vozili po cesti med poljem. Gospe Ani je bilo neprijetno, vedela je, da bodo njeni sovražniki izrabili ta dogodek v svoje namene, toda vdala se je v usodo in je tako pozabila na vse, da ni niti odtegnila roke, ki je ostala v roki študenta. Kočija se je zibala nemirno po razvoženi poti, da je moral Avrelij z drugo roko okleniti njeno telo in tako zabraniti neprijetne sunke. Njegova roka se je tresla in iskal je besed, da bi opravičil svoje dejanje. „Oprostite, milostiva gospa“, je rekel, „zgodilo se je nekaj nenavadnega. Zdi se mi, da moram vas čuvati pred sovražnimi ljudmi.“

„Ljubo mi je, da me spremljate,“ je rekla gospa Ana z mehkim glasom, „toda drugi so videli, da ste stopili v kočijo.“

„Nisem stopil sam, milostiva gospa, drugi so hoteli,“ se je izgovarjal Avrelij.

„Razumem, toda ni bilo potrebno, kajti vi veste, kako sodijo ljudje.“

„Milostiva, s tem mečem maščujem vsako besedo, ki bi jo kdo izpregovoril proti vam.“

„Vi ste še mladi in lahko bi plačali svoj pogum z življenjem, kajti starejši kavalirji so izurjeni v orožju.“

„In tudi če je treba življenje za vas, milostiva . . .“

„Mislila sem,“ je rekla gospa Ana, „da me počakate v kočiji ali pri vratih zunaj dvora, kajti tam nihče ne vidi.“

Avrelija so te besede užalile.

„Zakaj bi se bal in se skrival! Ali ne morem vpričo vseh pokazati, da sem pripravljen vas braniti pred vsemi?“

„Zelo sem vam hvaležna za vašo službo,“ je rekla gospa Ana, „toda mislim, da mi ni pretila nikaka nevarnost.“

Avrelij se je začudil.

„Drugi boljše vedo o nevarnostih, ki vam prete, nego vi, milostiva, kajti najtežje spoznamo lastne sovražnike.“

„Ali ne veste mogoče, da sem sedaj tudi v nevarnosti?“ je rekla gospa Ana s tihim nasmehom.

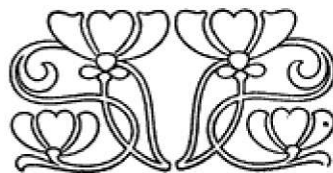
„Ne,“ je rekel Avrelij, ki je smatral besede za resne, „dokler sem jaz poleg vas, ne mislite na nevarnosti; jaz vas hočem varovati.“

Kočija se je nagnila in Avrelij je pokleknil na eno koleno, da je vzdržal ravnotežje. Gospa Ana se ga je oklenila z obema rokama okoli vratu.

„Kočijaž vozi zelo nerodno,“ je rekla, „in pot je slaba. Kmalu bomo doma.“

„Gospa,“ je rekel Avrelij, in je hotel izreči ono besedo, ki je cel večer polnila njegovo dušo; toda glas je zastal in ni rekel ničesar.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Lah:

Roman o gospe Ani in študentu Avreliju.

(Dalje.)

Ana je položila roko na njegovo košato glavo in je rekla po kratkem molku: „Vi ste mi zelo ugajali, ko sem vas danes videla v dvorani; tudi kneginja se jeanimala za vas. Ali stopite v dvorno službo?“

„Da,“ je rekel Avrelij, „to je želja mojega očeta. Kneginja je obljubila, da me priporoči veliki vojvodinji, dasi bi jaz raje ostal tu v mestu.“

„Zakaj?“ se je začudila gospa Ana in je pogledala v njegov temni obraz. Hotela ga je skušati in je rekla:

„Gotovo vas veže na mesto kak lep spomin ali celo srčna vez.“ Avrelija so zbolele te besede.

„Ne,“ je rekel, „moje srce ni oddano, doslej je bilo prosto in svobodno, šele sedaj, ko bo čas oditi, je prišla vanj ljubezen.“

„Kako bom srečna, ako bom slišala, da je bila vaša ljubezen uslišana,“ je rekla gospa Ana, „kajti oni, ki ljubijo, so srečni, ako slišijo, da so srečni oni, ki jih ljubijo.“

„Milostiva,“ je rekel Avrelij, „ne govorite takih besedi, ki mi z bolestjo polnijo srce. Vi veste...“ Sklonil se je in pritisnil nje roko na svoje čelo. — Kočija je drdrala naprej skozi belo zimsko noč. Svetile so se bele planjave, zameteni gozdi, nejasni vrhovi. Daleč okoli je bilo vse tiho.

Toda kdo bi se zanimal za zimsko noč. Na kozlu se zibljeta dve nemirni postavi: kočijaž Similijan in sluga Peter; oba sta zadremala. Konja sama vesta, kod vodi pot domov; zato dirjata naprej, koder se njima zdí. — Kočija se je naenkrat nagnila in dve osebi sta odleteli s kozla v sneg in kočija je obstala.

Avrelij je objel gospo Ano in jo je dvignil iz kočije. Gospa Ana se ga je ovila okoli vratu in se je na pol onesvestila: „Kaj se je zgodilo?“ je vprašala. „Zvrnilo se je,“ je odgovoril Avrelij in je gledal, kako se sluga Peter in kočijaž Similijan pobirata po jarku. Med tem se je ozrl v krasni obraz gospe Ane, ki je kakor onemogla ležala v njegovem naročju: sklonil se je in jo poljubil. Ni se zganila, kakor da ni čutila njegovega poljuba. „Moja gospa, moja gospa,“ je šepetal Avrelij in jo je zopet poljubil. Bil je tako prevzet od velike sreče, da ni čutil niti zime okoli sebe, niti krega sluge

Petra in kočijaža Similijana, ki sta vzdigovala kočijo iz jarka in sta se prepirala o tem, kdo je kriv, da se je prevrnilo. Gledal je njene zaprte oči, ki jih je obsijal lunin svit. Naenkrat so se oči odprle in so gledale vanj, kakor da so se prebudile iz dolgega spanja in da ne vedo o tem, kar se je zgodilo med tem. Avrelij se je zopet sklonil, in one mirne ustnice, ki so prej kakor brez občutka sprejemale poljube, so se zganile in vrnile poljub, mehke, nežne . . . „Moja gospa, moja gospa,“ je govoril Avrelij, toda ona je strmela vanj, kakor da ga ne razume.

Med tem sta sluga Peter in kočijaž Similijan postavila kočijo na cesto. Avrelij je dvignil gospo in jo nesel v kočijo. Pokaral je kočijaža zaradi njegove neprevidnosti in je zapovedal voziti dalje. Ko je prisedel zopet h gospe Ani. „Jaz vas ljubim,“ je šepetal, „čutil sem to takoj, ko sem vas zagledal.“

Ana je molče poslušala njegovo šepetanje in je položila roko na njegovo glavo. Slonela je v sedežu kakor omamljena.

„Danes ne, danes ne,“ je govorila, „drugikrat pridite k meni . . .“

V tem povabilu je bilo toliko sladkega, da je Avrelij komaj sam sebi verjel, da sliši resnične besede.

Pozno so se pripeljali domov. Pred vrati je gospa Ana izstopila. Cel dvorec, pokrit s snegom, se je svetil v jasni mesečini. Temni stebri, kipi in oboki so se kazali izpod sneženih kap. Na vratih so stale služabnice z lučjo. Gospa Ana je podala Avreliju roko. „Hvala lepa, dragi gospod,“ je rekla, ko ji je poljubljal roko.

„Moja gospa,“ je šepetal študent.

Obrnila se je in je odšla v dvorec. Vrata so se zaprla.

Avrelij je stal nekaj časa, potem je odšel. Oziral se je po poti nazaj na dvorec in je zagledal v neki sobi luč. Pošiljal je tja tisoč pozdravov. Vsa visoka noč se mu je zdela kakor kraljestvo bajk, o katerem pripovedujejo stare zgodbe; kajti le tam so se mogle goditi take neverjetne bajke, ki tako omamijo dušo. Vse, kar se je kazalo v beli zimski noči, je bilo kakor pesem, srce polno čustev je pelo doslej še neznane stihe o veliki sreči ljubezni. Tako se je vračal v mesto.

Med tem pa je gospod Terramyszka tako opojil svoje prijatelje, da so pozabili na študenta in so med smehom in pesmijo drug za drugim zaspali.

10.

Pomisliti moramo najprej, da se Avrelij od družbe ni poslovil, kakor se to spodobi dostojnim ljudem. Mislil je, da se bo poslovil od gospe Ane pri vratih in se povrne . . . Toda pri naslednjih do-

godkih je na to važno dolžnost popolnoma pozabil. To je zapazil sam grof Silva-Potok in je omenil o tem profesorju Grizeliju. Profesor Grizelius si je s prsti podprl suho brado in se je zamislil, kako da najboljši učenci navadno niso najboljši kavalirji, kar se jim mora na račun njihove marljivosti in učenosti oprostiti. Toda grof je menil, da je mladi kavalir s tem pokazal svoje preziranje in da je treba na to gospode opozoriti. Zato je grof o tem govoril tudi z gospodom de Champillon, ki je prikimal in povedal nekaj potihoma grofu na uho, da se je grof začudil in vskliknil. Grof je nato poiskal gospoda Terramyszko in njegove prijatelje; našel jih je že pol v pijanosti, in ko jim je pripovedoval o študentu, ki se je odpeljal brez slovesa, so se samo smejali. Zato je grof mislil, da temu slučaju ne sme pripisovati posebne važnosti, ker je študent morebiti postal žrtev kavalirjev. Vendar je hotel drugi dan vse poizvedeti, da bi se ne zgodilo kaj takega, kar bi moglo vzbuditi nevoljo kneginje in vznemiriti njegove goste; kajti lahko bi zaradi tega izgubil milost pri veliki vojvodinji.

Gospod de Champillon je še tisto noč obiskal svojo gospo v njeni spalnici in ji vse povedal. —

Kneginja je prenočevala v gradu, zato so drugi dan vsi dolgo spali po prečuti noči. Prva vseh gostov je vstala gospa de Champillon, ki je sprejemala vse goste z novico o gospe Ani in študentu Avreliju. Opoldne je vstala kneginja in gospa de Champillon si je izprosila poset pri njej. Povedala je kneginji vse, kar se je ponoči dogodilo. Vse je kazalo, da je bil mladi par domenjen, da sta čakala samo na to, da odide kneginja spat, in sta pobegnila na način, ki je sramoten za vso družbo. Gospa de Champillon je prosila kneginjo, naj oprostí mlademu neizkušenemu mladeniču, ki je bil zapeljan h grehu; gospa Ana pa zasluži, da občuti jezo velike vojvodinje, ker je na javen način pokazala svoje preziranje do visoke družbe, v katero je bila sprejeta. Kneginja je k vsemu molčala in je rekla, da se bo o tem natančneje prepričala. —

Med tem je sedel študent Avrelij na postelji v svoji sobi in premišljal vse nočne dogodke. Vrnil se je pozno proti jutru domov in je le malo zaspal. V spanju so ga motile nemirne sanje. Ko se je vzbudil, je bil zunaj pust zimski dan in študentu se je zdelo, da je bilo vse sen. Njegova soba je bila nizka z dvema oknom, na steni so visele podobe, na polici in po mizi so ležale knjige. Preko knjig je ležal meč, kakor ga je bil položil. Ljubezen mu je omamila vsa čustva, da ni mogel jasno misliti o vsem; vedno

je stala pred njim krasna, ljubezniva podoba gospe Ane z vso svojo nežnostjo in sladkostjo. Sijal je njen veseli obraz v smehu in je izginjal v lahni otožnosti in boječnosti; in potem je obraz naenkrat pobledel, oči so se zaprle, ustnice so zatrepetale in se zakročile v poljub . . .

„Kaj sem storil?“ se je izpraševal Avrelij. „Izročena mi je bila, da bi jo varoval pred nevarnostjo, in jaz, njen varuh sem izrabil svojo službo v svojo korist. V trenutku, ko bi jo bil moral varovati pred drugimi, sem sam grešil nad njo.“ Delal si je težke očitke. Ali ne zaslužim, da vzamem meč in kaznujem samega sebe za nedostojnost, ki sem jo zakrivil? Ali sem vreden še kakega zaupanja? Ali nisem izgubil svojo čast? Prijel se je za glavo in zdelo se mu je, da ne sme več živeti. Sklenil je napisati veliko pismo gospe Ani, v katerem opraviči svoje dejanje. Drugo pismo je hotel pisati svojemu očetu ter mu razložiti, kako je prišlo do tega; in zadnje pismo je hotel pisati gospodu Terramyszki, s prošnjo, da naj pojasni ves slučaj vsem onim, ki bi napačno sodili . . .

11.

Oni, ki jim je ljubezen le šala in igra, se bodo čudili, da je študent Avrelij tako mislil sam o sebi. Toda treba je pomisliti, da je prvič skušal silo ljubezni in zdelo se mu je, da je tako grešil proti sebi in proti gospe Ani, da je zaslužil smrt.

„Ali ni bila moja dolžnost,“ je mislil, „da bi bil zapodil pijanega kočijaža s kozla, da bi ne bili konji vozili, kjer so hoteli, dokler niso zvrnili v jarek? Ali se spodobi kavalirju, da brez dovoljenja dame sede v kočijo?“ Tako si je očital in solze so mu zalivale oči.

„Odpusti, jaz nisem bil kriv! Gospod Terramyszka je tako svetoval. In potem ona nemirna vožnja po kolovozih in nesreča . . . In ti si vendar sama pustila svojo roko v moji, nisi se branila mojih objemov, ko sem te hotel varovati pred neprijaznimi sunki, in nisi se branila, ko sem te poljubil.“

Spomnil se je na slovo in je bil še bolj prepričan o svojem grehu. Njeno slovo je bilo kratko in bilo je, kakor da o ničemer ne ve, kakor da je bila v nesvesti, ko se je vse godilo.

„Tem hujše,“ je mislil študent Avrelij. „Kak kavalir je ta, ki zlorabi onemoglost žene, da vživa njeno krasoto. Ana morebiti ne ve ničesar, toda to ne zmanjša greha, ga ne uniči, ampak ga poveča . . . Napišem ji vse, kar se je zgodilo, o svoji ljubezni ji napišem in prosim jo odpuščanja; kazen izvršim sam.“

Avrelij se je vsedel in je začel pisati. Dolgo je premišljal, kako bi postavil prve besede. Izprevidel je, da vkljub svoji učenosti še ne zna vseh onih umetnosti, s katerimi se ljubljene dame izražajo srčna čustva. Zato je začel pisati, kakor je mislil. Pri tem ga je zmotila misel, da bi lahko kdo govoril nelepe stvari o nji in ne bo nikogar, ako umrje on, ki bi jo maščeval . . .

V tem ga je zmotil profesor Grizelius, ki je stopil v sobo. Odložil je klobuk na mizo in se vsedel na stol. „Sami veste, dragi Avrelij, da ste bili izmed mojih najljubših učencev in priznati vam moram, da ste uživali moje popolno zaupanje in da sem vas namenil za višji poklic, za katerega vas je določila tudi vaša bogato obdarjena narava, utemeljena v dobrih navadah stare častivredne družine. Tudi nočem vam očitati, da v tem niste storili svoje dolžnosti. Toda človek ima tudi druge dolžnosti, ki jih je treba enako izpolnjevati. Toda prezkodaj se je izkazalo, kako prazni so bili moji upi. Včeraj ste ves večer kazali lastnosti, pridobljene po dobri vzgoji, toda konec je venec uspehov . . . Slišati sem moral pritožbe, da se niste poslovili od družbe, ampak da ste odšli, kakor da prezirate ljudi, ki so visoko nad vami. Ker bi vam moglo vse to v vašem bodočem poklicu škodovati, je nujno potrebno, da pojedete še danes v grad in opravičite svoje postopanje. Potem si ohranite svojo in drugih ljudi naklonjenost.“ Tako je govoril profesor in je pri tem gledal na popisane liste na mizi in na shujšani obraz študenta Avrelija. Potem je vzel klobuk in je rekel: „Obljubite, da izpolnite mojo željo?“ „Obljubljam,“ je rekel Avrelij pokorno ter mu podal roko. Profesor je odšel.

Avrelij je dolgo slonel nad nekončanim pismom, potem se je spomnil, da mora izpolniti dano besedo in je odšel v grad.

12.

Med tem je gospa Ana hodila v svoji sobi po dvorcu od okna do okna in nemirno gledala po sneženem polju. Najdalje je stala na oni strani, kjer se je videla pot proti mestu, tam so se kazale kolesnice in zdelo se ji je, da vidi med njimi stopinje, ki vodijo nazaj v mesto.

„Tam je odšel moj najljubši Avrelij, moja sreča in ljubezen.“ Z nemirnimi srcem je čakala, kdaj zagleda na cesti jezdeca ali kočijo ali pešpotnika . . . Toda nikogar ni bilo. Spomnila se je na vse sladke trenutke pretekle noči in ni mogla razumeti, zakaj se je vrnil tako urno, zakaj ni postal pod njenim oknom.

Pri teh mislih je zagledala gospa Ana kočijo, ki je letela po cesti od mesta. Razveselila se je zelo, ko jo je zagledala; toda ko je prihajala kočija bliže, je videla, da nosi znamenje plemiške kočije in jo je obšla zla slutnja . . . Kočija je obstala pred dvorcem in izstopil je star kavalir. Gospa Ana jespoznala, da je ekscelenca Silva-Potok. Sprejela ga je z veliko ljubeznivostjo in stari kavalir je pripovedoval o govoricah, ki se širijo po gradu ter ji ponujal svojo pomoč. Pravil je o zvijači, ki si jo je izmislil gospod Terramyszka, kako je prepričan, da je zapodila gospa Ana med potjo zaljubljenega študenta iz kočije. Toda drugi so, ki ne vedo o zvijači in ji tudi ne verujejo. Zato je treba, da se vsa stvar pojasni. Markiz de Pollian, gospod de Chemoi in gospod de Gorian so pripravljeni zastaviti svoje orožje, da dokažejo resnico. Treba pa je, da pride gospa Ana sama v grad . . .

Gospa Ana se je vsemu temu čudila, toda razumela je spletko in je vedela, da je to delo gospe de Champillon. Ker si je bila svesta svoje nedolžnosti, se je takoj odločila, da pojde v grad. Pogostila je starega kavalirja v svoji sobi in je z nasmehi sprejemala njegove poklone. Ker je želela videti Avrelija, se je odpeljala z ekscelenco preje proti mestu. Vso pot je gledala iz kočije in se spominjala snočnje vožnje.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Albreht:

S tajno grozo.

S tajno grozo mislim nate
in na tiste dni,
ko bo mrtev smeh oči
in samo v spominu medlem
bo drhtelo iz mladosti:
„Ljubica, kje si . . .“

In še v tem spominu tihem
bo umirala ljubav,
kakor bilka sred dobrav
v enoličnem dolgočasju
na jesen zapade smrti.

S plaho grozo mislim nate.